

15 Απριλίου 2014

Το Τροπάριο της Κασσιανής

/ [Ορθόδοξη πίστη](#)

Φωτο: koronida.blogspot.com

Το βράδυ της Μεγάλης Τρίτης, ψάλλεται στις Εκκλησίες ο όρθρος της Μεγάλης Τετάρτης. Το τελευταίο τροπάριο στην ακολουθία είναι αυτό της ευσεβούς και λογίας ποιητριάς του Βυζαντίου, Κασσιανής.

Από τον βυζαντινό χρονογράφο Συμεών Μάγιστρο (990 μ.Χ) μαθαίνουμε ότι η Ευφροσύνη, μητέρα του αυτοκράτορα Θεόφιλου και κόρη του Κωνσταντίνου του ΣΤ', στην προσπάθειά της να παντρέψει το γιο της, το έτος 830μ.Χ, διοργάνωσε στην μεγαλόπρεπη αίθουσα Τρικλίνιο των ανακτόρων της Κωνσταντινούπολης, μεγάλη σύναξη από τις πιο όμορφες κοπέλες της Αυτοκρατορίας. Η προσέλευση υπήρξε μεγάλη από «καλλίστας παρθένους». Κι όταν παρατάχθηκαν στη σειρά, καθισμένες πάνω σε πολυτελή ανάκλιτρα, ο αυτοκράτορας Θεόφιλος περιήλθε μπροστά τους να διαλέξει την μέλλουσα σύζυγό του και αυτοκράτειρα, δίνοντας σε όποια διάλεγε ένα χρυσό μήλο.

Η ομορφότερη ήταν η Κασσιανή, που η ομορφιά της θάμπωσε το νεαρό Θεόφιλο και σ' αυτήν επρόκειτο να δώσει το μήλο, σύμβολο της προτίμησής του. Θέλοντας όμως να διαπιστώσει αν και η εξυπνάδα της ήταν ανάλογη με την ομορφιά της, της είπε: «Ως άρα δια γυναικός ερρύη τα φαύλα» («Από τη γυναίκα ξεκινούν τα κακά πράγματα»), υπονοώντας την Εύα. Η Κασσιανή όμως δεν ξαφνιασθηκε και θέλοντας να δείξει και την εξυπνάδα της απάντησε: «Αλλά και δια γυναικός πηγάζει τα κρείττονα» («Και από τη γυναίκα πηγάζουν τα καλύτερα, τα ευγενέστερα»), υπονοώντας την Παναγία, που έφερε στον κόσμο το μεγαλύτερο αγαθό.

Αυτή όμως η πράγματι έξυπνη απάντηση χαρακτηρίστηκε από τον Θεόφιλο ότι περιείχε και κάποια προπέτεια και επιπολαιότητα, οπότε έδωσε το μήλο στην επίσης ωραία, αλλά και σεμνή Θεοδώρα.

Η Κασσιανή απογοητεύθηκε από την αποτυχία της και πήρε την απόφαση να αποτραβηχτεί από τον κόσμο και να μονάσει. Έκτισε με δικά της χρήματα ένα μοναστήρι, που πήρε αργότερα το όνομά της, ντύθηκε το μοναχικό σχήμα και αφιερώθηκε στη λατρεία του Χριστού και στην ποίηση, συνδυάζοντας έτσι τη βαθιά ευσέβεια και την κλίση της στα γράμματα. Λέγεται μάλιστα ότι μετά την αποτυχία της είπε: «Επειδή δεν έγινα βασίλισσα του προσκαίρου τούτου κόσμου, θα γίνω υπήκοος της αιωνίας Βασιλείας του Χριστού».

Εκεί στο μοναστήρι εκδηλώθηκε και το έμφυτο καλλιτεχνικό της ταλέντο και το βαθύ θρησκευτικό της συναίσθημα συνθέτοντας εκκλησιαστικούς ύμνους, τροπάρια, Ιδιόμελα. Εκεί στην ήσυχη και υποβλητική ατμόσφαιρα του μοναστηριού συνέθεσε και το περίφημο Ιδιόμελο «Τροπάριο της Κασσιανής» από το όνομά της, που αργότερα η Ορθόδοξη Εκκλησία το καθιέρωσε ως Δοξαστικό των Αποστίχων του Όρθρου της Μεγάλης Τετάρτης.

Φαίνεται καθαρά ότι η Κασσιανή εμπνεύστηκε το Ιδιόμελο αυτό τροπάριο από τα λόγια των Ευαγγελιστών, που δεν αναφέρονται στη Μαρία τη Μαγδαληνή, όπως

πολλοί πιστεύουν, αλλά στην ανώνυμη αμαρτωλή γυναίκα, τη μοιχαλίδα, που ο Χριστός έσωσε από βέβαιο λιθοβολισμό του έξαλλου πλήθους των Φαρισαίων για το ηθικό της παράπτωμα, με εκείνα τα λόγια Του: «Ο αναμάρτητος πρώτος τον λίθον βαλέτω επ' αυτήν». Και όταν αργότερα ο Ιησούς βρέθηκε στο σπίτι του Σίμωνα του Φαρισαίου του λεπρού, η αμαρτωλή εκείνη γυναίκα αισθάνεται την ανάγκη να πάη να εκφράση την ευγνωμοσύνη και αφοσίωσή της στον Σωτήρα Χριστό. Αγοράζει αρώματα, ντύνεται ταπεινά και σεμνά και ταπεινωμένη και συντετριμμένη, με δάκρυα στα μάτια, έρχεται και πλένει τα πόδια του Ιησού και τα σκουπίζει με τα ξέπλεκα μαλλιά της. Τα δάκρυά της εκείνα ήταν δάκρυα ελέους και συντριβής και κλαίει με πάθος να την ευσπλαχνιστή ο Θεός της αγάπης και της συγχώρεσης.

Το παραπάνω περιστατικό το αναφέρουν οι τρεις από τους τέσσερις Ευαγγελιστές.

Ο Λουκάς (ζ. 37-38) γράφει: «Και ιδού γυνή εν τη πόλει ήτις ην αμαρτωλός, και επιγνούσα ότι ανάκειται εν τη οικία του Φαρισαίου, κομίσασα αλάβαστρον μύρου και στάσα οπίσω παρά τους πόδας αυτού κλαίουσα, ήρξατο βρέχειν τους πόδας αυτού τοις δάκρυσιν και ταις θριξί της κεφαλής αυτής εξέμασσε και κατεφίλει τους πόδας αυτού και ήλειψε τω μύρω».

Ο Ματθαίος (κστ` , 6-7): «Του δε Ιησού γενομένου εν Βηθανία εν οικία Σίμωνος του λεπρού, προσήλθεν αυτώ γυνή αλάβαστρον μύρου έχουσα βαρυτίμου, και κατέχεεν επί την κεφαλήν αυτού ανακειμένου».

Και ο Μάρκος (ΙΔ` 3) λέγει: «Και όντος αυτού εν Βηθανία εν τη οικία Σίμωνος του λεπρού, κατακειμένου αυτού ήλθε γυνή έχουσα αλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικής πολυτελούς και συντρίψασα το αλάβαστρον κατέχεεν αυτού κατά της κεφαλής».

Και την πληγωμένη και πονεμένη καρδιά της Κασσιανής δεν ήταν δυνατόν να μην αγγίξη ο κραδασμός εκείνης της αμαρτωλής γυναίκας. Και διατυπώνει στο αριστουργηματικό εκείνο τροπάριο, που φέρει το όνομά της, με λυρική έξαρση και υποβλητικότητα τον δικό της ψυχικό κραδασμό.

Κύριε, ή έν πολλαῖς άμαρτίαις
περιπεσοῦσα γυνή,
τήν σήν αίσθομένη θεότητα, μυροφόρου
άναλαβοῦσα τάξιν,
όδυρομένη, μύρα σοι, πρὸ τοῦ
ένταφιασμοῦ κομίζει.

Κύριε, η γυναίκα που έπεσε σε πολλές
αμαρτίες,
σαν ένοιωσε τη θεότητά σου, γίνηκε
μυροφόρα
και σε άλειψε με μυρουδικά πριν από τον
ένταφιασμό σου

Οἷμοι! λέγουσα, ὅτι νύξ μοι ὑπάρχει,
οἷστρος ἀκολασίας,
ζοφώδης τε καὶ ἀσέληνος ἔρωσ τῆς
ἀμαρτίας.
Δέξαι μου τὰς πηγὰς τῶν δακρύων,
ὁ νεφέλαις διεξάγων τῆς θαλάσσης τὸ
ὔδωρ·
κάμφθητί μοι πρὸς τοὺς στεναγμοὺς
τῆς καρδίας,
ὁ κλίνας τοὺς οὐρανοὺς τῆ ἀφάτῳ σου
κενώσει.
Καταφιλήσω τοὺς ἀχράντους σου πόδας,
ἀποσμήξω τούτους δὲ πάλιν τοῖς τῆς
κεφαλῆς μου βοστρύχοις·
ὣν ἐν τῷ παραδείσῳ Εὐὰ τὸ δειλινόν,
κρότον τοῖς ὤσιν ἠχηθεῖσα, τῷ φόβῳ
ἐκρύβη.
Ἄμαρτιῶν μου τὰ πλήθη καὶ κριμάτων
σου ἀβύσσους
τίς ἐξιχνιάσει, ψυχοσῶστα Σωτήρ μου;
Μή με τὴν σὴν δούλην παρίδης, ὁ
ἀμέτρητον ἔχων τὸ ἔλεος.

κι ἔλεγε οδυρόμενη: Αλλοίμονο σε μένα,
γιατί μέσα μου εἶναι νύχτα
κατασκότεινη
καὶ δίχως φεγγάρι, ἡ μανία τῆς
ασωτείας κι ὁ ἔρωτας τῆς αμαρτίας.
Δέξου ἀπὸ μένα τις πηγές των δακρύων,
εσύ που μεταλλάζεις με τα σύννεφα το
νερό τῆς θάλασσας.
Λύγισε στ' αναστενάγματα τῆς καρδιάς
μου,
εσύ που ἐγείρες τον ουρανό καὶ
κατέβηκες στη γῆς.
Θα καταφιλήσω τα ἀχραντα ποδάρια
σου,
καὶ θα τα σφουγγίσω πάλι με τα
πλοκάμια τῆς κεφαλῆς μου·
αυτὰ τα ποδάρια, που σαν ἡ Εὐὰ κατὰ
το δειλινό,
τ' ἄκουσε να περπατάνε, ἀπὸ το φόβο
τῆς κρύφτηκε.
Των αμαρτιῶν μου τα πλήθη καὶ των
κριμάτων σου τὴν ἀβύσσο,
ποιος μπορεῖ να τα ἐξιχνιάση,
ψυχοσώστη Σωτήρα μου;
Μην καταφρονέσης τὴ δούλη σου, εσύ
που ἔχεις τ' ἀμέτρητο ἔλεος

(Μεταγραφή: Φώτης Κόντογλου)